

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Suomen opinto-ohjaajat ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Suomen opinto-ohjaajat ry kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa luonnoksesta koulutuspoliittiseksi selonteoksi. Suomen opinto-ohjaajat ry pitää valmisteilla olevaa selontekoa tärkeänä, jotta Suomen koulutuspolitiikassa päästään kohti pitkäjänteistä ja strategista kehittämistä.

Riittävän perusrahoituksen takaaminen koulutukseen kaikilla kouluasteilla

Koulutuspolitiikka on ollut viime vuosina sekä liian lyhytjänteistä että kapea-alaista, yksittäisten koulutusasteiden kehittämistä ilman kokonaisnäkemystä niin eri koulumuodoissa perusasteelta ammatilliseen kuin niiden nivelvaiheissakin. Kehittämistä on leimannut hankerahoitus, joka näyttäytyy lyhytjänteisenä ja sirpaleisena koulutuksen kehittämisenä. Seuraavien vuosien aikana ikäluokat tulevat pienenemään. Koulutuksen tulee tästä huolimatta olla saavutettavaa ja laadukasta joka puolella Suomea koulutuksen järjestäjästä riippumatta kaikilla kouluasteilla. Suomen opinto-ohjaajat ry kiinnittää huomiota, että rahoituksen linjauksien tulee olla selkeämpiä kuin selonteossa nyt on. Jos koulutukselle tarkoitettu rahoitus ei ole selkeästi korvamerkittyä, on vaara, että koulutuksenjärjestäjä käyttää rahoitusta muihin tarkoituksiin. Opinto-ohjauksen kehittämistyöhön tällä hetkellä varatut rahat näyttävät osittain valuvan muihin kohteisiin, mm. hankkeisiin, joissa ei opinto-ohjaajan kelpoisuuden omaavat henkilöt tekevät erilaista ohjaus- ja opastustyötä. Koulutukseen käytetyn rahoituksen tarkempi seuranta olisi erittäin tärkeää, jotta rahat kohdistuisivat sinne, minne ne on alun perin tarkoitettu.

Jatkuvat koulutusmäärärahojen leikkaukset ovat johtaneet siihen, että koulutuksen tasa-arvo on heikentynyt ja oppijat jäävät vaille tarvitsemiaan tukitoimia ja etenkin ammatillisessa koulutuksessa lähiopetuksen määrä on hälyttävästi pienentynyt. Kasvatuksen ja koulutuksen on oltava laadukasta

varhaiskasvatuksesta korkeakouluun asti. Yhtenä keinona tähän olisivat sitovat mitoitukset esim. Oppilas/opiskelijämäärä yhdellä opinto-ohjaajalla voi olla enintään 200 ohjattavaa. Tulisi tarkemmin seurata koulutuksen järjestäjän vastuulla olevia esim. ryhmäkokoja, oppimisen tuen keinojen tehokasta ja tarkoituksen mukaista käyttöä, käytettyjen oppimateriaalien laadukkuutta ja opetushenkilöstön mahdollisuutta päivittää osaamistaan. Kaikilla kouluasteilla tulee olla mahdollisuus laadukkaiden digitaalisten materiaalien käyttöön ja tämä edellyttää myös ajan tasalla olevaa tietoteknistä laitteistoa.

Perusopetuksen laadun takaaminen

Perusopetus on suomalaisen osaamisen kulmakivi. Sen laatu taataan etenkin riittävällä rahoituksella ja huolehtimalla opetusalan vetovoiman säilymisestä. Tällä pidetään yllä suomalaisen osaamisen vahvaa perustaa. Perusopetuksen oppimistulosten nosto vaatii konkreettisia toimenpiteitä. On käännettävä katse jatkuvasta muutoksesta takaisin opetuksen perusasioihin esim. lukutaidon vahvistamiseen. Tämän hetken eriytymistrendi on erittäin huolestuttavaa. On tärkeää huolehtia myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden mahdollisuudesta edetä aina korkeakoulutukseen asti. Suomen-opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että perusopetuslaki takaa kaikille oikeuden kasvaa, oppia ja kehittyä turvallisessa ympäristössä taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Opinto-ohjauksen laadun takaamiseksi perusopetuksessa ja toisella asteella Suomen opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että yhdellä opinto-ohjaajalla on enintään 200 ohjattavaa. Nykyisistä suosituksista huolimatta monet koulutuksen järjestäjät eivät resursoi opinto-ohjausta riittävästi.

Toinen aste

Suomen opinto-ohjaajat ry pitää erittäin tärkeänä linjausta, jonka mukaan toista astetta kehitetään jatkossakin duaalimallin pohjalta. Lukiokoulutuksella ja ammatillisella koulutuksella on omat selkeät tehtävänsä. On tärkeää, että korkeatasoinen ammatillinen ja lukiokoulutus tuottavat nuorille vahvan pohjan sekä yhteiskunnassa että työelämässä toimimiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Viime vuosina ja tällä hetkellä käynnissä olevien mittavien uudistusten loppuun saattaminen vaatii niiden käytännön toteutukselle aikaa ja työrauhaa. Opiskelijan tarpeiden mukaisen opetuksen ja tuen toteutuminen edellyttää ammatillisessa koulutuksessa, että määritetään kansallisesti yhtenevä tuntimäärä, joka vastaa osaamispistettä kuten lukiossa on opintopisteen osalta säädetty. Lähtökohdaksi ammatillisessa koulutuksessa on otettava, että yksi osaamispiste vastaa vähintään 18 tuntia opetusta, jos opiskelijalla ei ole opiskeltavasta kokonaisuudesta aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi ammatillisessa- ja lukiokoulutuksessa opiskelijalle on säädettävä oikeus tukiopetukseen ja ammatillisessa koulutuksessa myös oikeus osa-aikaiseen erityisopetukseen. Koulutuksen toteutumisen seuranta ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan toisen asteen koulutukseen tulee määrittää opettajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien suhdeluku opiskelijoita kohden. Selonteossakin korostetut yksilöllisemmät opintopolut ja henkilökohtainen opintojen suunnittelu edellyttää yhtä enemmän yksilöllisempää opetusta ja ohjausta – näiden toteutuminen tämänhetkisin resursseilla ei ole mahdollista. Toteutetuissa, viimeaikaisissa uudistuksissa opinto-ohjausta on lisätty ja sen merkitys opintojen keskeyttämisen ehkäisyssä tunnustettu. Opinto-ohjauksen ja myös jatko-opintoihin ohjaamisen vahvistuminen edellyttää riittävää opinto-

ohjaajamääritystä. Nykyisin yksi opinto-ohjaaja voi toisella asteella vastata jopa 1000 opiskelijan ohjauksesta.

Ylioppilastutkintoa, lukiodiplomia ja korkeakoulujen opiskelijavalintaa on kehitettävä kokonaisuutena. Opiskelijavalinnan pisteytysmallia on kehitettävä lukion yleissivistävyyttä tukevaan suuntaan. Tällä hetkellä korkeakoulujen ja varsinkin yliopistojen opiskelijavalinta ohjaa merkittävästi opiskelijoiden lukioaikaisia valintoja. Kehitettäessä korkeakoulujen opiskelijavalintaa on lukio-opiskelijoiden lisäksi pidettävä huoli siitä, että ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden yhdenvertainen jatko-opinto-oikeus tulee huomioon otetuksi. Jatko-opintojen kannalta oleellista on turvata sellainen osaaminen, että tutkinnon suorittaneella on riittävät valmiudet osaamisen kasvattamiseen korkea-asteella. Mikäli ammatillisesta peruskoulutuksesta halutaan opiskelijoiden jatkavan enemmän korkea-asteen opintoihin, on kahden tutkinnon opiskelun asemaa selkeästi parannettava.

Koulutuksen kehittäminen kaikilla kouluasteilla

Koulutuksen kenttä kaipaa konkreettisia toimenpiteitä pelkkien tavoitteiden asettamisen sijaan. Tämä vaatii pitkäjänteistä sitoutumista kehittämistyöhön. Erityisen tärkeää on kuunnella henkilöstöä, joka työskentelee oppilaitosten arjessa oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa. He ovat kuitenkin etulinjassa toteuttamassa uudistuksia ja uudistukset siirtyvät käytännön tasolle parhaiten silloin, kun henkilöstöllä on tunne kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Koulutus on merkittävä investointi Suomen tulevaisuuden kilpailukyvyllä ja siksi se on turvattava. Suomi on jäämässä jälkeen koulutukseen käytettävän rahoituksen määrässä ja se on kestämaton tilanne, jos Suomi aikoo jatkossakin kilpailla korkealla osaamistasollaan. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tieteellinen tutkimus ja sen vaatima korkeasti koulutettu väestö, ovat menestymisen keskiössä. On taattava sellainen rahoituksen taso kaikille kouluasteille, joka takaa pitkäjänteisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen. Opinto-ohjauksella on merkittävä rooli yksilöiden oman koulutuspolun löytymiseen ja siksi se on keskeinen elementti onnistuneiden koulutusvalintojen ja osaamisen turvaamisen taustalla. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Koulutusjärjestelmää tulisi myös kehittää niin, että se kannustaa tulevia sukupolvia opetusalan työtehtäviin. Suomessa opettajakoulutuksen vetovoimaisuus on perinteisesti ollut erittäin hyvä, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttava. Jatkuvat leikkaukset ja yliyoitellistetty opetushenkilöstö ei tällä hetkellä kannusta nuoria alalle.

Armi Nurmi

Heini Kelosaari

Suomen opinto-ohjaajat ry

Suomen opinto-ohjaajat ry

puheenjohtaja

lukioitoimikunta puheenjohtaja

armi.nurmi@sopo.fi

heini.kelosaari@somero.fi

puh. 044 0723220

Sirpa Puikkonen

Emmi Hannuksela

Suomen opinto-ohjaajat ry

Suomen opinto-ohjaajat ry

ammattillisen koulutuksen toimikunnan

perusopetustoimikunta puheenjohtaja

puheenjohtaja

emmi.hannuksela@vantaa.fi

sirpa.puikkonen@gradia.fi

Tuija Syväjärvi

Suomen opinto-ohjaajat ry

korkeakoulutoimikunta puheenjohtaja

tuija.syvajarvi@lapinamk.fi

Suomen opinto-ohjaajat ry

Keskeinen sisältö

Henkilökohtaisen ja ammattitaitoisen tuen tarjoaa ohjattavan tunteva opinto-ohjaaja. Oppilas tai opiskelija tarvitsee tutun opinto-ohjaajan läsnäoloa sekä oikea-aikaista ohjausta ja tukea. Ohjattavan omista tarpeista lähtevä tuki ja joustava opinto-ohjaus eivät toteudu, mikäli perusasteen ja toisen asteen opinto-ohjaajalla on yli 200 ohjattavaa. Ohjattavat eivät myöskään ole yhdenvertaisessa asemassa, kun valtakunnallista mitoitusta opinto-ohjaukselle ei ole.

Edellinen koulutuspoliittinen selonteko nosti esiin opinto-ohjauksen keskeisen merkityksen suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Olisi tärkeää, että myös tässä koulutuspoliittisessa selonteossa jatkettaisiin samaa linjaa, jolloin jokaisen oikeus laadukkaaseen opinto-ohjaukseen olisi edelleen keskeinen tavoite. Nyt näyttää siltä, että opinto-ohjauksen kehittäminen jää sivuun ja silloin aloitettu kehittämistyö jää kesken ja sen hyödyt jäävät saavuttamatta. Rahalliset panostukset tähän

työhön jäävät siis täysimääräisinä realisoitumatta. Toimiva opinto-ohjaus on kustannustehokas tapa vähentää esim. syrjäytymistä ja opinto-ohjaus tukee kaikkien peruskoulussa opiskelevien nuorten sujuvaa siirtymistä toiselle asteelle. Opinto-ohjaus on myös keskeisessä asemassa nuorten ohjautumiseen jatkamaan opintojaan korkeakoulussa.

Kahden tutkinnon opiskelijat, vieraskieliset ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat vaativat tavallista enemmän tukea opintoihinsa ja opinto-ohjausta. Näiden opiskelijoiden ohjauksessa ja resurssoinnissa on tällä hetkellä suuria puutteita. Toisaalta laadukkaalla tuella ja opinto-ohjauksella voidaan vaikuttaa näiden opiskelijoiden opintojen sujumiseen merkittävästi ja näin vähentää riskejä koulutuksen - ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämisestä. Maahanmuuttajien koulutuksessa on kiinnitettävä huomiota mahdollisuuteen edetä aina korkeakouluopintoihin saakka.

Teknologian mahdollistama ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu edellytetään toteutettavaksi aina oppijoiden ikä ja edellytykset, koulutuksen laatu ja -tavoitteet huomioiden. Varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen esitetyn kaltaiset sitovat laatuksiteerit on laadittava kaikille koulutusasteille. Perusopetuksen oppimistulosten parantamiseksi on esitettävä konkreettisia keinoja kuten mm. opetusmäärien nosto, opinto-ohjauksen mitoituksen säätäminen, oppimisen tuen vahvistaminen. Näillä toimilla tuetaan myös kiusaamisen ehkäisyä.

On kirjattava selvästi, ettei kattavampien järjestäjien muodostaminen muuta erilaisiin tavoitteisiin, tehtäviin ja toimintamalleihin perustuvaa lukion ja ammatillisen koulutuksen duaalimallia. Toisen asteen opetuksen vahvistamiseksi on linjattava opinto-ohjaajamitoituksista, oikeudesta tukiopetukseen, osa-aikaiseen erityisopetukseen sekä ammatillisen koulutuksen opetuksen määrästä (väh. 18h/osaamispiste).

Selonteossa on tunnistettava vahvemmin aikuisten tarpeet osallistua myös tutkintoon johtavaan koulutukseen työuran aikana osana jatkuvaa oppimista. Elinikäinen oppiminen edellyttää elinikäistä opinto-ohjausta. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Opettajien korkeat kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ja taattava opettajille mahdollisuus jatkuvaan täydennyskoulutukseen. Samoin opinto-ohjaajien kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ennallaan. Laadukas korkeakouluopetus on yksi keskeinen tae Suomen menestymiselle tulevaisuudessakin.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Koulutuspolitiikka on ollut viime vuosina sekä liian lyhytjänteistä että kapea-alaista, yksittäisten koulutusasteiden kehittämistä ilman kokonaisnäkemystä niin eri koulumuodoissa perusasteelta ammatilliseen kuin niiden nivelvaiheissakin. Kehittämistä on leimannut hankerahoitus, joka näyttäytyy lyhytjänteisenä ja sirpaleisena koulutuksen kehittämisenä. Seuraavien vuosien aikana ikäluokat tulevat pienenemään. Koulutuksen tulee tästä huolimatta olla saavutettavaa ja laadukasta joka puolella Suomea koulutuksen järjestäjästä riippumatta kaikilla kouluasteilla.

Suomen opinto-ohjaajat ry kiinnittää huomiota, että rahoituksen linjauksien tulee olla selkeämpiä kuin selonteossa nyt on. Jos koulutukselle tarkoitettu rahoitus ei ole selkeästi korvamerkittyä, on vaara, että koulutuksenjärjestäjä käyttää rahoitusta muihin tarkoituksiin. Opinto-ohjauksen kehittämistyöhön tällä hetkellä varatut rahat näyttävät osittain valuvan muihin kohteisiin, mm. hankkeisiin, joissa ei opinto-ohjaajan kelpoisuuden omaavat henkilöt tekevät erilaista ohjaus- ja opastustyötä. Koulutukseen käytetyn rahoituksen tarkempi seuranta olisi erittäin tärkeää, jotta rahat kohdistuisivat sinne, minne ne on alun perin tarkoitettu.

Jatkuvat koulutusmäärärahojen leikkaukset ovat johtaneet siihen, että koulutuksen tasa-arvo on heikentynyt ja oppijat jäävät vaille tarvitsemiaan tukitoimia ja etenkin ammatillisessa koulutuksessa lähiopetuksen määrä on hälyttävästi pienentynyt. Kasvatuksen ja koulutuksen on oltava laadukasta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun asti. Yhtenä keinona tähän olisivat sitovat mitoitukset esim. Oppilas/opiskelijamäärä yhdellä opinto-ohjaajalla voi olla enintään 200 ohjattavaa. Tulisi tarkemmin seurata koulutuksen järjestäjän vastuulla olevia esim. ryhmäkokoja, oppimisen tuen keinojen tehokasta ja tarkoituksen mukaista käyttöä, käytettyjen oppimateriaalien laadukkuutta ja opetushenkilöstön mahdollisuutta päivittää osaamistaan. Kaikilla kouluasteilla tulee olla mahdollisuus laadukkaiden digitaalisten materiaalien käyttöön ja tämä edellyttää myös ajan tasalla olevaa tietoteknistä laitteistoa.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Perusopetus on suomalaisen osaamisen kulmakivi. Sen laatu taataan etenkin riittävällä rahoituksella ja huolehtimalla opetusalan vetovoiman säilymisestä. Tällä pidetään yllä suomalaisen osaamisen vahvaa perustaa. Perusopetuksen oppimistulosten nosto vaatii konkreettisia toimenpiteitä. On käännettävä katse jatkuvasta muutoksesta takaisin opetuksen perusasioihin esim. lukutaidon vahvistamiseen.

Tämän hetken eriytymistrendi on erittäin huolestuttavaa. On tärkeää huolehtia myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden mahdollisuudesta edetä aina korkeakoulutukseen asti. Suomen-opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että perusopetuslaki takaa kaikille oikeuden kasvaa, oppia ja kehittyä turvallisessa ympäristössä taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Opinto-ohjauksen laadun takaamiseksi perusopetuksessa ja toisella asteella Suomen opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että yhdellä opinto-ohjaajalla on enintään 200 ohjattavaa. Nykyisistä suosituksista huolimatta monet koulutuksen järjestäjät eivät resursoi opinto-ohjausta riittävästi.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Suomen opinto-ohjaajat ry pitää erittäin tärkeänä linjausta, jonka mukaan toista astetta kehitetään jatkossakin duaalimallin pohjalta. Lukiokoulutuksella ja ammatillisella koulutuksella on omat selkeät tehtävänsä. On tärkeää, että korkeatasoinen ammatillinen ja lukiokoulutus tuottavat nuorille vahvan pohjan sekä yhteiskunnassa että työelämässä toimimiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Viime vuosina ja tällä hetkellä käynnissä olevien mittavien uudistusten loppuun saattaminen vaatii niiden käytännön toteutukselle aikaa ja työrauhaa.

Opiskelijan tarpeiden mukaisen opetuksen ja tuen toteutuminen edellyttää ammatillisessa koulutuksessa, että määritetään kansallisesti yhtenevä tuntimäärä, joka vastaa osaamispistettä kuten lukiossa on opintopisteen osalta säädetty. Lähtökohdaksi ammatillisessa koulutuksessa on otettava, että yksi osaamispiste vastaa vähintään 18 tuntia opetusta, jos opiskelijalla ei ole opiskeltavasta kokonaisuudesta aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi ammatillisessa- ja lukiokoulutuksessa opiskelijalle on säädetty oikeus tukiopetukseen ja ammatillisessa koulutuksessa myös oikeus osa-aikaiseen erityisopetukseen.

Koulutuksen toteutumisen seuranta ei kuitenkaan pelkästään riitä, vaan toisen asteen koulutukseen tulee määrittää opettajien, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien suhdeluku opiskelijoita kohden. Selonteossakin korostetut yksilöllisemmät opintopolut ja henkilökohtainen opintojen suunnittelu edellyttää yhtä enemmän yksilöllisempää opetusta ja ohjausta – näiden toteutuminen tämänhetkisillä resursseilla ei ole mahdollista. Toteutetuissa, viimeaikaisissa uudistuksissa opinto-ohjausta on lisätty ja sen merkitys opintojen keskeyttämisen ehkäisyssä tunnustettu. Opinto-ohjauksen ja myös jatko-opintoihin ohjaamisen vahvistuminen edellyttää riittävää opinto-ohjaajamääritystä. Nykyisin yksi opinto-ohjaaja voi toisella asteella vastata jopa 1000 opiskelijan ohjauksesta. Yhdellä opinto-ohjaajalla voi olla korkeintaan 200 ohjattavaa toisella asteella laadukkaan opinto-ohjauksen turvaamiseksi ohjattaville.

Ylioppilastutkintoa, lukiodiplomia ja korkeakoulujen opiskelijavalintaa on kehitettävä kokonaisuutena. Opiskelijavalinnan pisteytysmallia on kehitettävä lukion yleissivistävyyttä tukevaan suuntaan. Tällä hetkellä korkeakoulujen ja varsinkin yliopistojen opiskelijavalinta ohjaa merkittävästi opiskelijoiden lukioaikaisia valintoja. Kehitettäessä korkeakoulujen opiskelijavalintaa on lukio-opiskelijoiden lisäksi pidettävä huoli siitä, että ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden yhdenvertainen jatko-opinto-oikeus tulee huomioon otetuksi. Jatko-opintojen kannalta oleellista on turvata sellainen osaaminen, että tutkinnon suorittaneella on riittävät valmiudet osaamisen kasvattamiseen korkea-asteella. Mikäli ammatillisesta peruskoulutuksesta halutaan opiskelijoiden jatkavan enemmän korkea-asteen opintoihin, on kahden tutkinnon opiskelun asemaa selkeästi parannettava.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Laadukas korkeakouluopetus on yksi keskeinen tae Suomen menestymiselle tulevaisuudessakin. Korkeakoulujen alueellisesta saavutettavuudesta on huolehdittava nyt ja tulevaisuudessa. Myös korkeakoulujen opiskelijoilla on oltava mahdollisuus opinto- ja uraohjaukseen opintojen aikana.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Koulutus on merkittävä investointi Suomen tulevaisuuden kilpailukyvyille ja siksi se on turvattava. Suomi on jäämässä jälkeen koulutukseen käytettävän rahoituksen määrässä ja se on kestävätilanne, jos Suomi aikoo jatkossakin kilpailla korkealla osaamistasollaan. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tieteellinen tutkimus ja sen vaatima korkeasti koulutettu väestö, ovat menestymisen keskiössä. On taattava sellainen rahoituksen taso kaikille kouluasteille, joka takaa pitkäjänteisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen. Opinto-ohjauksella on merkittävä rooli yksilöiden oman koulutuspolun löytymiseen ja siksi se on keskeinen elementti onnistuneiden koulutusvalintojen ja osaamisen turvaamisen taustalla. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä

riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Koulutusjärjestelmää tulisi myös kehittää niin, että se kannustaa tulevia sukupolvia opetusalan työtehtäviin. Suomessa opettajakoulutuksen vetovoimaisuus on perinteisesti ollut erittäin hyvä, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttava Jatkuvat leikkaukset ja ylityöllistetty opetushenkilöstö ei tällä hetkellä kannusta nuoria alalle.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Opinto-ohjauksen saavutettavuudesta on pidettävä huolta kaiken kokoisissa koulutusyksiköissä myös vapaan sivistystyön koulutusohjelmissa.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Selonteossa on tunnistettava vahvemmin aikuisten tarpeet osallistua myös tutkintoon johtavaan koulutukseen työuran aikana osana jatkuvaa oppimista. Elinikäinen oppiminen edellyttää elinikäistä opinto-ohjausta. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Opettajien korkeat kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ja taattava opettajille mahdollisuus jatkuvaan täydennyskoulutukseen. Samoin opinto-ohjaajien kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ennallaan. Laadukas korkeakouluopetus on yksi keskeinen tae Suomen menestymiselle tulevaisuudessakin. Työuran aikana on oltava mahdollisuus säännölliseen täydennyskoulutukseen.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Opinto-ohjauksella on merkittävä rooli yksilöiden oman koulutuspolun löytymiseen ja siksi se on keskeinen elementti onnistuneiden koulutusvalintojen ja osaamisen turvaamisen taustalla. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Koulutusjärjestelmää tulisi myös kehittää niin, että se kannustaa tulevia sukupolvia opetusalan työtehtäviin. Suomessa opettajakoulutuksen vetovoimaisuus on perinteisesti ollut erittäin hyvä, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttava Jatkuvat leikkaukset ja ylityöllistetty opetushenkilöstö ei tällä hetkellä kannusta nuoria alalle.

Jatkuvat koulutusmäärärahojen leikkaukset ovat myös johtaneet siihen, että koulutuksen tasa-arvo on heikentynyt ja oppijat jäävät vaille tarvitsemiaan tukitoimia ja etenkin ammatillisessa koulutuksessa lähiopetuksen määrä on hälyttävästi pienentynyt. Kasvatuksen ja koulutuksen on oltava laadukasta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun asti. Yhtenä keinona tähän olisivat sitovat mitoitukset esim. Oppilas/opiskelijamäärä yhdellä opinto-ohjaajalla voi olla enintään 200 ohjattavaa. Tulisi tarkemmin seurata koulutuksen järjestäjän vastuulla olevia esim. ryhmäkokoja, oppimisen tuen keinojen tehokasta ja tarkoituksen mukaista käyttöä, käytettyjen oppimateriaalien laadukkuutta ja opetushenkilöstön mahdollisuutta päivittää osaamistaan. Kaikilla kouluasteilla tulee olla mahdollisuus laadukkaiden digitaalisten materiaalien käyttöön ja tämä edellyttää myös ajan tasalla olevaa tietoteknistä laitteistoa.

Selonteossa on tunnistettava vahvemmin aikuisten tarpeet osallistua myös tutkintoon johtavaan koulutukseen työuran aikana osana jatkuvaa oppimista. Elinikäinen oppiminen edellyttää elinikäistä

opinto-ohjausta. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Opettajien korkeat kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ja taattava opettajille mahdollisuus jatkuvaan täydennyskoulutukseen. Samoin opinto-ohjaajien kelpoisuusvaatimukset on säilytettävä ennallaan. Laadukas korkeakouluopetus on yksi keskeinen tae Suomen menestymiselle tulevaisuudessakin.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Monipuolinen koulutustarjonta on turvattava mahdollisista pienenevistä oppilasmääristä huolimatta.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Opintotuki on uudistettava oppivelvollisuuden laajentaminen huomioiden. Opintotuen avulla on oltava realistisesti mahdollisuus kokopäiväiseen opiskeluun ilman, että on käytävä samanaikaisesti töissä opintojen ohella.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Ruotsinkielistä opinto-ohjaajakoulutusta on lisättävä maltillisesti, jotta koulutettuja opinto-ohjaajia on saatavilla tarpeeksi. Tällä hetkellä on pulaa ruotsinkielisistä koulutetuista opinto-ohjaajista. Tällä hetkellä ei ole tarjolla ollenkaan ruotsinkielistä opinto-ohjaajakoulutusta monimuoto-opintoina. Tämä asia on korjattava ensitilassa.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Perusopetus on suomalaisen osaamisen kulmakivi. Sen laatu taataan etenkin riittävällä rahoituksella ja huolehtimalla opetusalan vetovoiman säilymisestä. Tällä pidetään yllä suomalaisen osaamisen vahvaa perustaa. Perusopetuksen oppimistulosten nosto vaatii konkreettisia toimenpiteitä. On käännettävä katse jatkuvasta muutoksesta takaisin opetuksen perusasioihin esim. lukutaidon vahvistamiseen.

Tämän hetken eriytymistrendi on erittäin huolestuttavaa. On tärkeää huolehtia myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden mahdollisuudesta edetä aina korkeakoulutukseen asti. Suomen-opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että perusopetuslaki takaa kaikille oikeuden kasvaa, oppia ja kehittyä turvallisessa ympäristössä taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Opinto-ohjauksen laadun takaamiseksi perusopetuksessa ja toisella asteella Suomen opinto-ohjaajat ry pitää tärkeänä, että yhdellä opinto-ohjaajalla on enintään 200 ohjattavaa. Nykyisistä suosituksista huolimatta monet koulutuksen järjestäjät eivät resursoi opinto-ohjausta riittävästi.

On myös pidettävä huolta siitä, että maahanmuuttajille tarkoitetuissa koulutuksissa opinto- ja uraohjausta antaa koulutettu opinto-ohjaaja. Valitettavasti nykyisin kotoutumiskoulutuksissa harvemmin on mahdollista päästä keskustelemaan omista työ- ja uramahdollisuuksista koulutetun opinto-ohjaajan kanssa.

Jokaisella tulee olla mahdollisuus aina tarvittaessa päästä keskustelemaan omista opinto- ja uramahdollisuuksista koulutetun opinto-ohjaajan kanssa.

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

Koulutus on merkittävä investointi Suomen tulevaisuuden kilpailukyvyille ja siksi se on turvattava. Suomi on jäämässä jälkeen koulutukseen käytettävän rahoituksen määrässä ja se on kestämaton tilanne, jos Suomi aikoo jatkossakin kilpailla korkealla osaamistasollaan. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tieteellinen tutkimus ja sen vaatima korkeasti koulutettu väestö, ovat menestymisen keskiössä. On taattava sellainen rahoituksen taso kaikille kouluasteille, joka takaa pitkäjänteisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen. Opinto-ohjauksella on merkittävä rooli yksilöiden oman koulutuspolun löytymiseen ja siksi se on keskeinen elementti onnistuneiden koulutusvalintojen ja osaamisen turvaamisen taustalla. Jokaisella kouluasteella on oltava saatavilla laadukasta opinto-ohjausta perusopetuksesta aina korkeakouluun asti, ja sen takaavat vain koulutetut opinto-ohjaajat sekä riittävän pieni määrä ohjattavia per opinto-ohjaaja. Koulutusjärjestelmää tulisi myös kehittää niin, että se kannustaa tulevia sukupolvia opetusalan työtehtäviin. Suomessa opettajakoulutuksen vetovoimaisuus on perinteisesti ollut erittäin hyvä, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttava. Jatkuvat leikkaukset ja ylityöllistetty opetushenkilöstö ei tällä kannusta nuoria alalle. Oppivelvollisuuden laajentamisen käytäntöönpanoa on seurattava tarkasti ja mahdollisista korjausliikkeistä on tehtävä tarvittaessa nopeasti.

Nurmi Armi
Suomen opinto-ohjaajat ry